

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI

BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ PWT I MWSD WE WROCŁAWIU

ZA ROK AKAD. 2005/2006

Biblioteka PWT i MWSD stanowi ważny element współtworzący odpowiednie warunki do prowadzenia badań naukowych i działalności dydaktycznej Uczelni oraz wspierający formację duchową alumnów i studentów. Jako główna biblioteka teologiczna w środowisku wrocławskim służy ona również coraz szerzej osobom spoza PWT i MWSD – pracownikom i studentom innych uczelni wrocławskich, katechetom, inteligencji katolickiej. Tę ważną rolę dostrzega Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, które od wielu lat dofinansowuje działalność naukową naszej Biblioteki. W roku akad. 2005/2006 Biblioteka odnotowała kolejny wzrost wykonywanych usług przy niezmięnionej liczbie pracowników i w trudnych warunkach lokalowych.

1. Pracownicy

- W roku akad. 2005/2006 w Bibliotece pracowało łącznie z dyrektorem (ks. dr Jerzy Witczak) 9 osób w pełnym wymiarze czasu pracy. Dodatkowo w pracach bibliotecznych i sprzątaniu pomagało 9 kleryków-bibliotekarzy po 2 godz. tygodniowo, co daje razem ½ etatu.
- Dwutygodniową praktykę specjalistyczną, wymaganą do awansu na stanowisko starszego bibliotekarza, odbyła pani Maria Rzepczyk, skierowana do Biblioteki PWT z Biblioteki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. Instytut Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego skierował na miesięczną praktykę studentkę IV roku studiów magisterskich.

2. Zbiory

- **a) Druki zwarte.** Z profilu Biblioteki Głównej PWT i MWSD wynika jej podstawowe zadanie, jakim jest możliwie kompletne zbieranie najważniejszych publikacji teologicznych ukazujących się w Polsce. W miarę możliwości zainteresowania Biblioteki rozciągają się też na inne nauki humanistyczne, a także na publikacje obcojęzyczne, zwłaszcza o charakterze encyklopedycznym. Księgozbiór znajdujący się w BG PWT i MWSD posiada szczególny charakter określony profilem uczelni i stanowi cenny przyczynek do naukowego bogactwa wrocławskiego środowiska. Biblioteka Wydziału Teologicznego jest jedyną na terenie Wrocławia, która systematycznie gromadzi pozycje z zakresu współczesnej problematyki teologicznej Kościoła katolickiego, a także – w mniejszej mierze – innych Kościołów chrześcijańskich. Systematycznie gromadzimy pozycje książkowe z następujących zakresów: bibliistyka, dokumenty Kościoła, historia Kościoła, religioznawstwo, filozofia religii.
- W roku akad. 2005/2006 skatalogowano 2.472 nowe jednostki.
- W 2005 r. zakupiono ponad 930 woluminów za kwotę 29.668,66 zł. Większość to polskie nowości wydawnicze. Biblioteka zasadniczo nie dokonywała zakupów książek zagranicznych o charakterze monograficznym, oprócz niezbędnej literatury encyklopedycznej i źródłowej. Trwało uzupełnianie 24-tomowej edycji dzieł zebranych Edyty Stein (wyd. Herder) i *Reallexikon für Antike und Christentum* (T. 20 – 1.124,50 zł), nabyto również m.in. *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur* Waltera Bauera oraz *The new international dictionary of Old Testament theology and exegesis*. Vol. 1-5, Willema A. VanGemeren – łącznie za 967,40 zł. Ważnym nabytkiem jest również 15 tomów cennej serii źródłowej *Sources Chrétiennes* (wydaw. „Cerf”, Francja) za 1.920,00 zł.
- Księgozbiór Biblioteki powiększał się także dzięki darowiznom i wymianie. Ogółem w roku akad. 2005/2006 Biblioteka otrzymała w darze i w ramach wymiany ok. 1.500 woluminów. Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego przekazywała zbędne książki z egzemplarza obowiązkowego a Wrocławska Księgarnia Archidiecezjalna swoje nowości wydawnicze. Wśród indywidualnych ofiarodawców należy wymienić J. Em. Księdza Kardynała Henryka Gulbinowicza, ks. prof. Michała Czajkowskiego oraz ks. Kazimierza Wojtonia, dawnego dyrektora Biblioteki MWSD. Znaczącą liczbę książek otrzymano w ramach prowadzonej wymiany publikacji z bibliotekami UKSW w Warszawie, Uniwersytetu w Białymstoku, UMK w Toruniu i wydziałów teologicznych uniwersytetów w Opolu, Poznaniu, Katowicach i Szczecinie oraz Bobolanum w Warszawie.

- W ciągu minionego roku akad. prowadzono nadal systematyczne porządkowanie i selekcję księgozbioru. Skreślono z inwentarza 585 zbędnych lub bezwartościowych woluminów. Łącznie zatem, po odliczeniu tych skreśleń, księgozbiór Biblioteki powiększył się o ok. 1.900 jednostek.
- **b) Stare druki.** Księgozbiór BG PWT i MWSD zawiera 12 inkunabułów i prawie 4400 skatalogowanych starych druków, spośród których ponad 460 jest notowanych w bibliografiach Graessego i Bruneta: ilość starych druków rzadkich i cennych jest więc duża. Dominuje tematyka teologiczna, filozoficzna, prawnicza, ale reprezentowana jest także historyczna i filologiczna (por. *Starodruki cenne księgozbioru Biblioteki Głównej PFT i MWSD we Wrocławiu*, red. A. Skura, Wrocław 1993). Oprócz tego w magazynie znajduje się ponad 1500 wol. starych druków, które do niedawna nie były w ogóle skatalogowane i wymagają dopiero opracowania. Zakończona została wstępna rejestracja tej części księgozbioru i częściowe wprowadzanie jej do katalogu fotograficznego. Łącznie zbiór starych druków liczy ok. 7,5 tys. woluminów.
- Do niedawna większość zbioru posiadała jedynie katalog fotograficzny. W 2002 r. udało się wznowić i ulepszyć, przerwana w 1995 r., realizację długofalowego programu pełnego, naukowego opracowania katalogu starych druków, tworzonego jednocześnie w wersji komputerowej (został on poprzednio doprowadzony do hasła „Beck” w katalogu alfabetycznym i liczył 762 rekordy). Dzięki nawiązaniu współpracy z Oddziałem Starych Druków Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu i dofinansowaniu KBN w latach 2002-2004 wykonano 2.658 rekordów. Obecnie, w roku 2005, wykonano kolejne 2.400 rekordów w formacie MARC 21. W wykonanej w 2005 r. części katalogu znalazło się ok. 150 druków z XVI w. i ok. 400 z XVII w. Wykonanie 2.400 rekordów jest bardzo ważnym krokiem w kierunku pełnej identyfikacji wszystkich przechowywanych w Bibliotece PWT woluminów. Łącznie katalog komputerowy liczył na koniec 2005 r. 5.475 rekordów, co stanowi już ok. 70% całego księgozbioru. W 2006 roku podjęto dalszą realizację tego zadania – zaplanowane jest wykonanie 1.800 rekordów. Katalog starych druków dostępny jest w również Internecie. Możliwe jest wyszukiwanie w bazie m.in. wg indeksu autorów, drukarzy, wydawców; ciał zbiorowych; tytułów; miejsc i roku wydania; cytat bibliograficznych. Tworzenie katalogu komputerowego w szczególności stwarza możliwość opracowania druków śląskich i poloników oraz badania proveniencji druków. Już obecnie wiadomo na przykład, że niektórych naszych druków nie posiada Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu. Przy tej okazji kontynuowano porządkowanie i uzupełnianie katalogu fotograficznego. Planowane jest dokończenie tego zadania w miarę otrzymywania środków finansowych.
- Stan zachowania wielu druków jest bardzo zły. Także warunki przechowywania księgozbioru są skrajnie nieodpowiednie. W roku 2005 dzięki dofinansowaniu MNiI udało się poddać konserwacji w Pracowni Konserwacji Książki Jana Bereziuka jedynie 5 woluminów za kwotę 1.280 zł. W większości była to naprawa i uzupełnienie opraw. Niezbędne prace konserwacyjne pozwalają na uratowanie najbardziej zagrożonych woluminów i zabezpieczenie księgozbioru przed degradacją, jednak potrzeby są znacznie większe.
- Łącznie wydatki na katalogowanie i konserwację starych druków, w większości dofinansowane ze środków MNiI, wyniosły w 2005 r. 41.847,92 zł.
- **c) Czasopisma.** W dziale czasopism w roku 2004/05 opracowano i skatalogowano ok. 270 woluminów. Czasopism polskich na bieżąco Biblioteka gromadzi ponad 200 tytułów, z czego 70 w prenumeracie. Z 110 tytułów bieżących czasopism zagranicznych prenumerowanych jest 23, pozostałe Biblioteka otrzymuje w drodze wymiany krajowej i zagranicznej za *Wrocławski Przegląd Teologiczny* i w darze od różnych instytucji i osób. M. in. ks. prał. Ryszard Mroziuk z Niemiec regularnie opłaca prenumeratę pięciu tytułów czasopism w języku niemieckim. W 2005 r. na prenumeratę czasopism wydano 17.726,52 zł. Łączna liczba tytułów czasopism – 2.800, w tym obcych 1.800. Zbiory liczą ogółem ok. 23.720 woluminów (roczników).
- „Wykaz wydawnictw ciągłych gromadzonych w wybranych bibliotekach naukowych Wrocławia” (Wrocław 2005) wskazuje, że BG PWT i MWSD jest jedyną biblioteką na terenie miasta, dysponującą tytułami czasopism teologicznych i teologiczno-filozoficznych, szczególnie francusko- i niemieckojęzycznymi (zgłoszonych do tego wykazu jest ok. 90 tytułów). Staramy się gromadzić wszystkie krajowe tytuły naukowych czasopism z zakresu teologii, filozofii i religioznawstwa oraz dziedzin pokrewnych. Biblioteka skierowała także prośbę do księży proboszczów archidiecezji wrocławskiej o przekazywanie do zbiorów czasopism wydawanych przez parafie.
- **d) Prace dyplomowe.** Od 2001 roku Biblioteka nie gromadzi i nie kataloguje prac dyplomowych ze względu na brak miejsca w magazynach. Prowadzono jedynie porządkowanie zbioru, wycofano dublety i prace nie mające charakteru akademickiego. Zbiór prac liczy obecnie 2.896 pozycji. Przeprowadzono

także korektę katalogu komputerowego w oparciu o oficjalną dokumentację PWT. Dodano do niego także te prace, które nie trafiły do Biblioteki. Powstała w ten sposób baza danych liczy 2.941 pozycji. Komputerowy katalog, zawierający całość prac magisterskich, licencjackich i doktorskich napisanych i obronionych w PWT do roku 2001, dostępny jest w sieci lokalnej i w Internecie.

- e) **Stan zbiorów** na dzień 31.08.2006 przedstawiał się następująco:
 - druków zwartych – ok. 129.300 wol.
 - starych druków – ok. 7.400 wol. (w tym 12 inkunabułów)
 - prac dyplomowych – ok. 2.900
 - czasopism – 23.700 wol.
 - **Razem – ok. 163.300 jednostek**

3. Udostępnianie

- Liczba zarejestrowanych czytelników w roku akad. 2005/2006 wynosiła ok. 1.300, w tym również z Uniwersytetu Wrocławskiego i innych uczelni wyższych Wrocławia ok. 140 osób. Z wypożyczalni korzystało 810 osób.
- W ciągu minionego roku akad. wypożyczono ok. 7,9 tys. książek. Odnotowano ok. 7,2 tys. odwiedzin w wypożyczalni.
- Liczba odwiedzin w czytelnich: w czytelni głównej odnotowano 3.116 odwiedzin (wzrost o ok. 700), w czytelni czasopism – 2.544.
- Zakończono prowadzone na szeroką skalę prace porządkowe w księgozbiorze podręcznym, udostępnianym w czytelni głównej – przeprowadzono skontrum oraz wycofano do magazynów znaczną liczbę nieaktualnych oraz bardzo specjalistycznych książek. Stwierdzono dużą liczbę ubytków (najprawdopodobniej skradzionych książek), które powstały w latach poprzednich wskutek braku stałego pracownika w czytelni. Zmieniono układ książek na półkach, związany z nowym podziałem systematycznym w obrębie poszczególnych działów. Uzupełnia się systematycznie księgozbiór czytelni.

4. Komputeryzacja

- Komputeryzacja Biblioteki PWT prowadzona jest w oparciu o program MAK, autorstwa Biblioteki Narodowej. Opracowanie nabytków od 1992 r. odbywa się wyłącznie komputerowo. Od września 1998 r. działa wypożyczalnia komputerowa. Biblioteczna sieć komputerowa, licząca 17 końcówek (11 komputerów dla czytelników i 6 dla pracowników) oraz dwa dedykowane serwery, umożliwia czytelnikom w czytelni głównej i czytelni czasopism korzystanie z katalogowych i bibliograficznych baz danych. Sieć biblioteczna stanowi dużą część uczelnianej sieci komputerowej PWT, dołączonej do Wrocławskiej Akademickiej Sieci Komputerowej (WASK) łączem światłowodowym. Biblioteka posiada własny serwer internetowy, służący do udostępniania *on line* w programie MAKWWW katalogów i bibliografii.
- W lipcu 2002 roku dokonano automatycznej konwersji katalogu komputerowego na format MARC 21 i rozpoczęto katalogowanie w tym formacie. W październiku 2003 r. rozpoczęto stosowanie haseł formalnych z CKHW NUKAT. W roku akad. 2005/2006 podjęto na szerszą skalę konwersję opisów zawartych w katalogu komputerowym czasopism do pełnego formatu MARC21.
- Od wielu lat trwa również retrokonwersja katalogu kartkowego z autopsji (dodatkowo, przy okazji prowadzona jest selekcja księgozbioru). Prace te mogą być wykonywane głównie w ramach umowy o dzieło poza godzinami pracy. Z tego powodu oraz ze względu na szczupłe środki finansowe retrokonwersja rozłożona jest jeszcze na wiele lat. W roku akad. 2005/2006 prowadzono w dalszym ciągu katalogowanie retrospektywne. Wykonano kolejnych prawie 4 tys. rekordów (razem z bieżącymi nabytkami). Łączna ilość dokumentów w katalogu komputerowym wzrosła do ok. 57.300, obejmując ok. 73,4 tys. woluminów. Stanowi to ok. 57 % całego księgozbioru.
- Kontynuowano prace nad tworzeniem komputerowej bibliografii zawartości wrocławskich publikacji teologicznych, czasopisma *Communio*, serii *Homo Meditans* i *Wrocławskich Wiadomości Kościelnych*. Wykonano ok. 300 opisów. Nasze komputerowe bibliografie zawartości publikacji teologicznych liczą łącznie ok. 6 tys. pozycji. Są one dostępne w bibliotecznej sieci komputerowej i w Internecie oraz przekazywane do wspólnej bazy bibliograficznej Federacji „FIDES”.
- Katalogi i bibliografie tworzone przez Bibliotekę są dostępne poprzez Internet z własnych stron WWW pod adresem <http://www.pft.wroc.pl/pft/bg>. Dzięki temu nasi czytelnicy mogą zdalnie korzystać z informacji bibliotecznych. Zarazem w ten sposób Biblioteka PWT służy wszystkim zainteresowanym in-

formacją bibliograficzną z zakresu teologii. Analiza statystyk serwera wskazuje na ogólnokrajową przydatność tych baz. W roku 2005 zanotowano ok. 128 tys. zapytań przez Internet do wszystkich udostępnianych w ten sposób baz danych (wzrost – w roku 2004 było ok. 85 tys.) z ok. 3.300 różnych adresów sieciowych, głównie z sieci Telekomunikacji Polskiej i Dialog S.A. oraz z krajowych instytucji naukowych.

- Ponadto katalog główny i katalog starych druków od października 2004 r. są dostępne przez międzynarodowy protokół Z39.50 i można je przeszukiwać poprzez multiwyszukiwarkę FIDKAR Federacji Bibliotek Kościelnych „FIDES” – pod adresem <http://www.fides.org.pl/fidkar/>. Podobnie tworzone przez Bibliotekę bibliografie włączone są do prowadzonej przez Federację „FIDES” centralnej wyszukiwarki FIDKAR w Internecie. Od listopada 2005 r. katalog główny podłączony jest poprzez protokół Z39.50 także do ogólnopolskiej wyszukiwarki KaRo, co w znaczący sposób zwiększyło dostępność informacji o zbiorach Biblioteki. Również dzięki temu opisy katalogowe mogą być pobierane przez inne biblioteki, zwłaszcza kościelne.
- **Ważnym osiągnięciem jest uruchomienie przez Bibliotekę Papieskiego Wydziału Teologicznego na serwerze PWT multiwyszukiwarki FIDKAR dla komputerowych baz bibliotecznych całego naukowego środowiska wrocławskiego. Wyszukiwarka „FIDKAR Wrocławskich Bibliotek Naukowych” jest dostępna pod adresem <http://www.pft.wroc.pl/fidkar/> i na razie obejmuje katalogi i bazy bibliograficzne bibliotek pięciu wrocławskich wyższych uczelni: Uniwersytetu, Politechniki, Akademii Rolniczej, Akademii Wychowania Fizycznego i Papieskiego Wydziału Teologicznego oraz Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej, ale jest otwarta dla innych bibliotek naukowych środowiska.** Przewidywane jest również dołączanie w przyszłości kolejnych katalogów i bibliografii współpracujących bibliotek. „Fidkar Wrocławskich Bibliotek Naukowych” jest uzupełnieniem istniejących katalogów on line i umożliwi szybką lokalizację poszukiwanej literatury w bibliotekach Wrocławia oraz prowadzenie poszukiwań bibliograficznych. W tym drugim przypadku szczególnie ważna jest możliwość jednoczesnego dostępu do wielu różnego typu i formatu katalogów i bibliografii.
- W 2005 r. na tworzenie katalogów komputerowych i ich udostępnianie wydano 25.926,32 zł.

5. Współpraca z innymi bibliotekami

- Biblioteka PWT i MWSD należy do Federacji Bibliotek Kościelnych „FIDES”. Ks. dr Jerzy Witczak pełni funkcję przewodniczącego Zarządu Federacji. W dniach 26-28 września 2006 r. ks. Jerzy Witczak uczestniczył w XII Walnym Zgromadzeniu Federacji „FIDES” w Warszawie. Biblioteka PWT prowadzi prace pilotażowe związane z przejściem Federacji na nowy międzynarodowy format opisu bibliograficznego (MARC21).
- W dniach 9-13 września 2006 r. ks. Jerzy Witczak reprezentował Federację Bibliotek Kościelnych „FIDES” na walnym zgromadzeniu Stowarzyszenia Europejskich Bibliotek Teologicznych BETH (*Bibliothèques Européennes de Théologie*), które odbyło się w Rzymie na zaproszenie sieci bibliotek URBE.
- Dobrze układa się współpraca z bibliotekami Wrocławia. Ks. dyr. J. Witczak bierze udział w spotkaniach kolegium dyrektorów bibliotek naukowych Wrocławia. Zgodnie z „Regulaminem ramowym udostępniania zbiorów w bibliotekach uczelni Wrocławia”, zatwierdzonym w dn. 28 marca 2000 r. przez Kolegium Rektorów, pracownicy i studenci uczelni wrocławskich, w tym PWT, mogą korzystać z wypożyczalni wszystkich bibliotek będących jego sygnatariuszami. Dane o Bibliotece PWT umieszczone są w „Informatorze o bibliotekach naukowych Wrocławia”, a tytuły bieżących czasopism zagranicznych gromadzonych przez Bibliotekę PWT i MWSD publikowane są w środowiskowym „Wykazie wydawnictw ciągłych gromadzonych w bibliotekach naukowych Wrocławia”, wydawanym corocznie przez BG Politechniki Wrocławskiej.
- Biblioteka współpracuje również z Biblioteką Narodową w Warszawie. Do centralnych katalogów czasopism i książek zagranicznych przekazywane są informacje o posiadanych zbiorach.
- Prowadzono wymianę książek z bibliotekami Uniwersytetu w Białymstoku, UKSW w Warszawie, UMK w Toruniu, wydziałów teologicznych uniwersytetów w Opolu, Katowicach i Poznaniu oraz „Bobolanum” w Warszawie, jak również w mniejszym zakresie z niektórymi bibliotekami seminaryjnymi w Polsce. Od kilku lat trwa wymiana publikacji z Biblioteką Papieskiego Uniwersytetu „Urbanianum” w Rzymie, rozpoczęto wymianę z biblioteką wydziału teologicznego Uniwersytetu Katolickiego w Leuven.
- Działalność naukową Biblioteki PWT i MWSD dofinansowuje od wielu lat Ministerstwo Nauki i Informatyzacji (dawniej: Komitet Badań Naukowych). W 2005 r. kwota dofinansowania wyniosła 68.800 zł.

6. Zakończenie

- Biblioteka pracuje w trudnych warunkach lokalowych. Pomieszczenia magazynowe są w bardzo złym stanie technicznym, zagrażającym zbiorom, czytelnikom i pracownikom, i wymagają remontu. Stropy są przeciążone w niebezpiecznym stopniu. W magazynach pozostało bardzo mało miejsca. **Istnieje pilna potrzeba znalezienia i wyposażenia zastępczych magazynów do czasu zbudowania w przyszłości nowej biblioteki.** Przedstawione dane świadczą jednak o tym, że Biblioteka jest potrzebna, a praca bibliotekarzy przynosi efekty.

ks. Jerzy Witczak